

A hétfalusi csángók

Brassótól keletre, a Kárpátok lábánál fekvő hét település lakóit nevezzük hétfalusi csángóknak. (*Kósa László- Filep Antal: A magyar nép táji-történeti tagolódása. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1983. 116-118.*) Hétfaluhoz tartozik Bácsfalu, Türkös, Csernátfalú és Hosszúfalú, melyek már teljesen összeépültek (Szecsele néven várost alkotnak), valamint Tatrang, Zajzon és Pürkerec, melyek különálló települések. E falvak lakói magukat magyaroknak mondják, a szomszédos székely falvak lakói nevezték el őket sajátos nyelvjárásuk és szokásaik miatt. De így nevezik a többi barcasági magyar falu: Krizba, Apáca, Barcaúfalú, Halmágy és Székelyzsombor lakóit is.

A hétfalusi csángók valószínűleg a 11. században a Barcaságban megtelepült magyar és besenyő határőrök leszármazottjai. Ez az eredetileg gyér népesség az Árpád-korban a Dél-Erdélyben (Fehér megye) élő magyarokkal (székelyekkel) gyarapodott, és alaprétege a székelyek végső megtelepedését megelőzően vagy azzal egy időben, a 12. század végére, a 13. század elejére kialakult. Eredetileg királyi birtok volt. Fehér megye barcasági részén több kővárat építettek az ország védelmére (Feketealom, Töröcsvár, Királykő, Höltyövény), melyeknek fenntartása a környező falvak népének feladata volt. Hétfalut Töröcsvár fenntartására és védelmére rendelték. A 14-15. században kezdték Hétfalú egyes részeit eladományozni, végül 1498-ban II. Ulászló királyunk Töröcsvárat Brassó városának elzálogosította. 1508-ban Töröcsvár és a hozzá tartozó Hétfalú kikerült az erdélyi vajda főhatósága alól, melyet a brassói polgárok úgy értelmeztek, hogy földesúri jogokat biztosítottak számukra Hétfalú tekintetében. A központi királyi hatalom összeomlása után sem váltották vissza őket, és Brassó a másfél évszázados ellenkezés dacára jobbgysorba süllyesztette az egykor szabadalmas jogállású, határőrző Hétfalú lakosságát.

A szász polgárság földesurasága társadalmi, gazdasági és egyházi elnyomás volt, ami jellegzetes nyomokat hagyott a hétfalusiak kultúrájában.

Brassó városa a kultúra területén is maga alá akarta gyúrni a hétfalusiakat. A reformáció során kálvinista hitre tért csángókat fokozatosan, lépésről-lépésre a lutheránus vallásra szorították, ami által azt remélték, hogy a német nyelvű papokon keresztül még inkább érvényesíthetik érdekeiket. A hétfalusi mentalitás a csendes ellenállásban fejeződött ki, a papok jelentős része egy idő után helyi születésű családokból kerültek ki. Végül, hosszú folyamat eredményeként, 1870-ben elváltak a szász püspökségtől, s kivívták függetlenségüket. S bár évszázadokig német szó járta a templomaikban, nyelvüket mindvégig megőrizték. A hétfalusi csángók nyelve a székely nyelvjárás háromszéki tájszólásának orbai illetve a csíki nyelvjárás Csíkszereda környéki részlegével van a legközelebbi rokonságban. (*Jakab András dr.:*

Hétfalu és csángó-magyar népe. Kisebbségekért- Pro Minoritate Alapítvány. Budapest, 2003. 2003. 35. és 76.)

A hétfalusiak részt vettek a Thököly által vezetett felkelésben, dicsőségesen harcoltak 1848-ban és az I. világháborúban is. A második bécsi döntés nem érintette falvaikat, román hatalom alatt maradtak. A II. világháború után megváltozott környezetük: a szászok elmenekültek, helyüket a Kárpátokon túlról érkezők foglalták el, gyökeresen megváltoztatva ezzel a vidék etnikai és kulturális képét.

A hétfalusi csángó települések lakói, kevés földjük lévén, a szomszédos szász falvakban vállaltak feles bérleteket, ezen kívül fakitermeléssel foglalkoztak.

Hétfalunak csekély volt a földművelésre alkalmas területe, de annál jelentősebb, több mint 60.000 hold erdővel rendelkeztek. Erdőségük a Tömösi-szorostól a Bodzai-szorosig terjedő havasokon voltak, s mivel Brassó városa meglehetősen kis erdővel rendelkezett, a hétfalusiak jelentős jövedelemre tettek szert a fából. 1850-ben azonban, a meglehetősen rendezetlen viszonyokat kihasználva, a brassói vezetők a hétfalusiak 62000 hold erdejét, mint földesúri tulajdonát ismertette el, s hiába pereltek a csángók, csak minimális erdőt kaptak vissza. *(Jaka b András dr.: Hétfalu és csángó-magyar népe. Kisebbségekért- Pro Minoritate Alapítvány. Budapest, 2003. 25-26.)*

Iparral 1848-ig nem foglalkozhattak, ugyanis a brassói polgárok megtiltották nekik, mivel számukra konkurenciát jelentettek volna. Ellenben nagyon jelentős volt a fuvarozás, ami egy olyan különleges életformát jelentett számukra, ami nemcsak megélhetésüket biztosította, hanem műveltségüket is meghatározta, ismereteik bővítését tette lehetővé (magyar népi kultúrájuk különböző szász, román és balkáni elemekkel ötvöződött). A múlt század második felében, különösen a vasutak megépülése után, a hétfalusi csángók nagy arányban vándoroltak ki Óromániába. Különösen Bukarestben alkottak erős diaszpórát, ahol a városi személyfuvarozást (bérkocsi, később taxi) az 1930-as évekig nagyrészt ők látták el.

A Közép- és Alsó-Duna-medencék között a Kárpátokon átvezető legjárhatóbb utakat a hegylánc merész hajlataiban találhatjuk, alig 30-30 kilométerre található egymástól az Ojtozi-, a Bodzai-, és Ósánci-szoros, valamint a Tömösi és a Töröcsvári hágó. Európai jelentőségű kereskedelmi utak haladtak rajtuk keresztül már a korai időktől kezdve, aminek alapját a Kelet és Nyugat terményei közötti különbség képezte. A kereskedelem egyik feltétele a jó minőségű út is. A sok évszázadon át legjelentősebb töröcsvári út helyét a tömösi út vette át, miután 1830

táján felújították. Ez nagy jelentőséggel bírt a hétfalusiak számára is, mivel az út Brassóból rajtuk keresztül vezetett keresztül. A gazdasági javak cseréje kétirányú volt: Moldva és Munténia irányába elsősorban kézműves, ipari termékeket szállítottak, Erdélybe pedig keleti fűszereket, pamutot és bort hoztak. A barcasági sovány földű falvainak azonban a kukorica- és köles behozatala volt a legfontosabb. Az 1848-as forradalmat követő ipari fejlődés még tovább növelte a szekeresség jelentőségét is, sőt, a jobbágyság kötöttségei alól felszabadult hétfalusiak fellendülő háziiparuk és népi mesterségeinek termékeit is áruba bocsáthatták már (bútor, guba, darócposztó, pamutszöttek, hám, szekerek). Az 1848-78 közötti harminc év volt a hétfalusi szekeresség virágkora. A hétfalusiak nehéz, de kistávolsági szállításra ökröt, gyors és nagytávolsági szállításra lovat használtak. A szekeret is maguk készítették, melynek szerkezete lényegében a székely szekérrel azonos, azonban annál jóval masszívabb. Egy-egy szekeres gazdának több szekere, és 8-12 lova volt. Az árut elsősorban Brassóban szereztek be, s eljutottak vele Bukarestig, Galacig, sőt Bécsig is. A szekeres vállalkozó általában maga szerezte be és értékesítette az árut, mert így nagyobb haszonra tehetett szert. Hosszabb úton mindig 3-4 útcimbora állt össze, akik egymást segítették. A szekeresség hanyatlását a vasutak kiépítése, az 1882-es vámháború és a gyors romániai ipari fejlődés okozta. A szekerességgel foglalkozók egy része Bukarestben telepedett le, s fuvarosként, bérkocsisként (birzsár) kereste kenyerét, az otthon maradottak Brassóba és környékére vállaltak rövidebb fuvarokat, legfontosabbá az épületanyagok szállítása vált. Ezzel párhuzamosan és összefüggésben fejlődött ki a hétfalusi magyarság körében a kőművesség elsajátítása, mely aztán fő foglalkozásukká vált. *(Kós károly dr.: Hétfalusi szekeresség. In: Tájak, falvak, hagyományok. Kriterion Kiadó. Bukarest, 1976. 80-102.)*